

מטרתו העיקרית של המחקר הנוכחי הייתה לבדוק נרטיבים של נשים צעירות שעלו לארץ בגפן מארצות מפותחות ומתפתחות בהיבטים של זהות אישית, איכות חיים ואוריינטציית עתיד.

במחקר השתתפו 16 נשים צעירות שעלו לישראל בגפן, בגילאי 20+, נבדקות אלה נולדו וגדלו בארצות מפותחות ומתפתחות.

בבסיס המחקר עומד **מודל הזיכרון האוטוביוגרפי** (Bryant & Bali, 2018; Conway, 2003; Harris et al., 2014; Nelson & Fivush, 2020). למודל זה תפקיד חשוב בהבנת הסיפור הנרטיבי האישי והחברתי של האדם, על ידי הצגת שלוש פונקציות עיקריות בנרטיב האישי: זהות - זיכרון אירועים מן העבר מסייע לאדם להבין את עצמו כאינדיבידואל עקבי לאורך זמן. תקשורת וחברה - זכירת אירועים מן העבר וביטויים בדרך נרטיבית מול אחר משמעותי מסייעת בפיתוח קשרים חברתיים משמעותיים העשויים לתרום לשיפור באיכות החיים למידה, ותכנון לעתיד - מהווה בסיס להבניית סיפור חיים ומשמש כלי להפקת לקחים לפתרון בעיות עכשוויות ולתכנון העתיד על בסיס לקחי העבר.

מתודת המחקר הייתה איכותנית נרטיבית עם בסיס כמותני ובאמצעות ראיונות חצי מובנים במטרה להפיק מתוכם את סיפורי החיים של המשתתפים בזיקה לשלושת המוקדים המבוססים המחקר: זהותן האישית, איכות חייהן בהווה ואוריינטציית העתיד שלהן.

ניתוח הממצאים נערך על פי שלושה שלבים: שלב הניתוח הראשוני, שלב הניתוח הממפה, והשלב התיאורטי – שלב התימות (שקדי, 2003; Tracy, 2019). לצד זאת בוצעו ניתוחים כמותיים (Mixed Method).

שלב הניתוח הראשוני העלה 27 קטגוריות שונות. בשלב הניתוח הממפה נעשה תהליך של מיקוד וארגון הקטגוריות הראשוניות שנמצאו בשלב הראשוני ל 11 קטגוריות מכלילות. על מנת לתקף את הממצאים שהופקו בשלב הממפה וכתהליך מטרים לשלב הניתוח השלישי נערכו כאמור מבחני סטטיסטיים לבדיקת הבדלים בקטגוריות השונות, בין המשתתפות העולות המפותחות, לבין המשתתפות העולות מהארצות המתפתחות. תוצאות שני שלבי הניתוח הראשוניים ותוצאות המבדקים הסטטיסטיים הניבו המשגה תיאורטית אשר היוותה את שלב הניתוח השלישי (השלב התיאורטי) והובילה את שלוש התימות המרכזיות של המחקר: זהות אישית, איכות חיים עכשווית ואוריינטציית עתיד.

בהיבט של זהות אישית נמצא כי המשתתפות מהארצות המפותחות והמתפתחות, קיבלו החלטה לעזוב את ארץ מוצאם, לעלות לארץ ישראל ולבסס כאן את מקומן. מניעי העלייה של המשתתפות, שנתקבלו במחקרנו מקבילים למניעים בתאוריות הגירה כגון: תאוריית המבנה ותיאוריית הגלובליזציה והתיאוריה

החברתית- פונקציונלית (**social-functional**) (Lee, 2009), הכוללת מניעי משיכה (PULL) ודחיפה (PUSH) לארץ. תאוריה זו תואמת את המניעים השונים לעלייה של הנשים הצעירות במחקר הנוכחי מהארצות המפותחות והמפותחות המדברות על משיכה לארץ משיקולים וסיבות אישיות, סביבתיות וערכיות. במחקרנו נתקבלו מניעים ייחודיים נוספים כדוגמת המניע האידיאולוגי דתי. נמצא כי הזהות האישית של המשתתפות במחקר מבוססת על אידיאולוגיה דתית וציונית וכן על תחושת השייכות וחיבור לעם היהודי והם המניעים העיקריים לעלייה של המשתתפות מהארצות המפותחות והמתפתחות. מרכיבים אלו קיימים בזהותן האישית של המשתתפות מהארצות המפותחות ונגזרים מזהות המאסטר הרווחת בקרב היהודים בארצות המוצא של כלל המשתתפות. אבל, בולטים יותר בקרב המשתתפות מהארצות המתפתחות. שכן בארצות המפותחות החינוך הוא פרו ישראלי, אך משקף דואליות ונותן לגיטימציה לתחליפים לעליה כגון: תרומות והזדהות עם ארץ ישראל, הפגנות תמיכה, אהדה לחיילי צה"ל וכד'. בשונה מהחינוך של המשתתפות מהארצות המתפתחות המכוון באופן ברור וכאלטרנטיבה יחידה ויישומית לעלייה לציון, ארץ הקודש.

בהיבט של איכות חיים נמצא כי איכות החיים של רוב משתתפות המחקר (14) בישראל הינה חיובית. לגורם ההשתלבות בקטגוריה: "חוזקות" כמות האזכורים הגבוהה ביותר. לאחר מכן בלט גורם ה"קשיים" שחוו המשתתפות בתהליכי ההשתלבות בארץ. גורמים אלו מקבילים לתיאורית ההיטמעות (Assimilation Theory) הכוללת את תאוריית ההטמעה הקלאסית המתייחסות לתהליכי ההשתלבות של עולים בארץ הקולטת. הגורם השלישי בכמות האזכורים היה "קשרים חברתיים וטכנולוגים". גורם זה מקביל לתאוריית ההון החברתי והרשתות (**Social Capital and Networks**), ומדגיש את יכולתן של המשתתפות מהארצות המפותחות ליהנות ולהיעזר בהון חברתי דיגיטלי ואנושי לעומת משתתפות מהארצות המתפתחות שנהנו מעט מהון חברתי אנושי בלבד. הגורם הרביעי "גבולות תרבותיים-אתניים" מקביל לתאוריית גבולות הקהילות האתניות (Ethnic Group); ומבליט את העובדה שרק המשתתפות מהארצות המתפתחות חוו גבול תרבותי אתני קשה ומורכב זה. ולבסוף, הגורם האחרון גורם הטראנס-לאומיות המקביל לתיאוריית הטראנס-לאומיות (Transnationalism) המאפשר המשכיות של קשרים עם ארץ המוצא אשר הראה כי רק המשתתפות מהארצות המפותחות נהנו מהיכולת ליישום קשר זה. בולטות גורם ההשתלבות בקטגוריה חוזקות בקרב כלל המשתתפות, מצביעה על המוטיבציה הגבוהה לעלייה לארץ המהווה מקור תמיכה מתמשך מול אתגרי ההשתלבות. בקטגוריית הקשיים הרבים שחוו המשתתפות, מתחזקת התובנה לחשיבות המחקר שאחת ממטרותיו האופרטיביות היו לבדוק כיצד ניתן לשפר ולייעל את תהליך הקליטה בארץ. שכן זהו נדבך משמעותי המשפיע על תהליכים רבים בקליטת העולות ובהתערותן החברה הישראלית. מסקנה חשובה נוספת נוגעת לגבול תרבותי שחוו משתתפות מארצות מתפתחות.

משתתפות אלו חוו מכשולים רבים בניסיון להתערות בחברה ובתרבות הישראלית ומצביעה על צורך ל"בדק בית" בחברה הישראלית במישור קבלה והכלת ה"אחר" למרות המכנה המשותף האיתן של דת ולאום יהודי-ישראלי.

בהיבט של אוריינטציית עתיד נמצא כי אוריינטציית העתיד של 14 משתתפות כוונה לחיים בישראל והן קיבלו החלטה להישאר ולהשתקע בארץ. הגורמים העומדים בבסיס החלטת המשתתפות להישאר נשענים ונובעים מאותם המניעים המשתקפים מזהותן האישית של המשתתפות וגורמי ההיטמעות בארץ, בהם: תאוריות התיאוריה החברתית- פונקציונלית (**social-functional**) (Lee, 2009), מניעי "משיכה" (Pull), מניעי ה"דחיפה" (PUSH) וכן גורמי ההשתלבות החזקות וההון חברתי. מניעים אלו משפיעים ומנווטים את תחושת שביעות הרצון ואיכות חייהן של המשתתפות בהווה, למרות הקשיים והאתגרים שחוו ועדין חווים בתהליך ההשתלבות.

המחקר מצביע על מגבלותיו, המלצות מחקריות ופרקטיות.